

Motion till riksdagen

1989/90:Kr318

av Kaj Nilsson (mp)

Ortnamnen

Dialekt- och ortnamnsarkivet i Lund (DAL) är en statlig forskningsinstitution med uppgift att samla in, bevara och bearbeta material om Sydsveriges dialekter och ortnamn.

Dialekterna och ortnamnen är oombärliga hjälpmedel när det gäller att gräva fram den historia som ytterst är en förutsättning för Sydsveriges kulturella identitet.

Dialekterna vittnar om urgamla kulturförbindelser och kulturområden. Samtidigt ger det inspelade och upptecknade materialet som finns på arkivet väsentlig kunskap om forna tiders materiella och andliga förhållanden. Arkiven är ytterst bärarna av landets eller regionens kulturarv. Att bevara historien genom arkiv hör samman med själva grunden för vår civilisation.

Eftersom de äldsta ortnamnen i Sydsverige är mer än tvåtusen år gamla är de en utomordentligt viktig källa för vårt vetande om den tidens sydsvenska växt- och djurvärld, religion, rättsväsen, bebyggelse, försvarsväsen o.dyl., från vår tideräknings början och fram genom seklerna.

Indirekt är DAL:s samlingar av skriftliga ortnamnsbelägg ett ovärderligt hjälpmedel för lokalhistoriker och hembygdsforskare: den som vill veta exempelvis var i litteraturen en viss skånsk by är nämnd under medeltiden har bara Dialekt- och ortnamnsarkivet i Lund att börja sina forskningar på.

De sydliga svenska landskapen bildar emellertid en språklig och kulturell enhet. Dialekt- och ortnamnsforskning är båda språkliga discipliner. De går hand i hand: utan en ingående kunskap om en trakts dialekter kan man inte tolka dess ortnamn.

Det är därför inte bara regionalpolitiskt önskvärt utan också angeläget för både professionella forskare och den hembygdsintresserade allmänheten, att materialet för både dialekter och ortnamn från *hela* regionen finns samlat på ett *ställe*. DAL.

Så är fallet med dialekterna men inte ortnamnen! Slumpmässiga historiska förhållanden har gjort att DAL bara har hand om ortnamnen i Skåne. Den som vill veta något om namnen i de övriga sydsvenska landskapen får resa till Uppsala. Tilläggas kan att LUND givetvis är en bättre utgångspunkt för insamlingsarbete i Sydsverige än vad Uppsala är. Uppsala dominerar stort även gentemot Göteborg och Umeå. Här råder således en besvärande obalans. Det fysiska avståndet till arkiven är ofta ett problem som avspeglas i arkivens omfattande interurbana utlåningsverksamhet.

En intern arbetsgrupp inom DOVA har föreslagit en omorganisation inom myndigheten innebärande en decentralisering och regionalisering av verksamheten genom att arkiven i Lund, Göteborg och Umeå får utökade ansvarsområden. Den föreslagna omorganisationen kan inte genomföras utan att de tre berörda arkiven, som är betydligt mindre än motsvarande arkiv i Uppsala, får utökade resurser. Vartdera arkivet bör tillföras en ny arkivarietjänst för att kunna fungera väl som basinstitution för forskning på respektive ort.

I sin anslagsframställning (Dnr 63/88) inför forskningspropositionen föreslår därför DOVA-styrelsen, att de tre nämnda mindre arkiven får en utökning av sina tjänster med en arkivarie vardera (punkterna 4 och 5.1)

De tre tjänsterna beräknas kosta 600 000 kr. per budgetår.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen till G 24 Dialekt- och ortnamnsarkiven samt svenskt visarkiv för budgetåret 1990/91 anvisar 600 000 kr. utöver vad regeringen föreslagit för tjänster som arkivarie.

Stockholm den 24 januari 1990

Kaj Nilsson (mp)